

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U000599

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-01-2024

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лабзін Вячеслав Володимирович

2. Vyacheslav V. Labzin

Кваліфікація: 023

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3864-1543

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Теорія та історія мистецтва

Дата захисту: 15-01-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ

26.103.021_ID3279_Лабзін В.

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18, 18.11, 18.19.05, 18.31.09.31

Тема дисертації:

1. Особливості стилістики Л. І. Спаської у церковному монументальному живописі України.
2. Features of the stylistics of L.I. Spaska in the church monumental painting of Ukraine.

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню церковного монументального живопису Лідії Спаської (1910–2000) в храмах Києва та Волині другої половини ХХ ст.. Мета роботи: виявити нові та систематизувати наявні відомості стосовно монументальних розписів художниці другої половини ХХ ст. в церквах України, їх художніх та стилістичних особливостей; характеризувати живописну манеру цього періоду її творчості. На основі зібраного матеріалу відтворено життєпис Л. Спаської; укладено хронологію монументальних робіт мисткині в Києво-Подільській Покровській і Феодосія Чернігівського в Луцьку церквах; систематизовано наявні матеріали, пов'язані зі створенням цих стінописів; проведено іконографічний та іконологічний аналіз деяких композицій і окремих зображень. Використовуючи комплексну методологічну базу, вдалося виявити стилістичні особливості авторської манери Л. Спаської на тлі мистецьких тенденцій, пошуків та впливів у

живописі, зокрема в релігійному монументальному малярстві на протязі ХХ ст. Дисертація є першим комплексним дослідженням творчості Л. Спаської в контексті релігійного живопису другої половини ХХ ст. Аналіз наукової розробки теми підтвердив відсутність ґрунтовних праць та наявність значних розбіжностей в попередніх дослідженнях, які спираються на нарративні джерела, такі як спогади учасників подій – служителів храмів і парафіян; розвідки проведені мистецтвознавцями та художниками-реставраторами при поверховому візуальному дослідженні в несприятливих умовах в стані значного ушкодження, або в діючих храмах. Дослідження монументального живопису Л. Спаської здійснено в Києво-Подільській Покровській та луцькій Феодосія Чернігівського церквах, та доповнено матеріалами живопису та графіки з музеїв: Волинського краєзнавчого, державного історико-культурного заповідника м. Острога, Острозької Академії, Рівенського краєзнавчого; приватних колекцій. Архівні джерела представлено документами з архіву підприємства УкрНДІПроектреставрація, ЦДІАК, приватного архіву родини Глаголевих. Наукова новизна: вперше проаналізовано й узагальнено наявні матеріали стосовно церковного монументального живопису Л. Спаської другої половини ХХ ст.; до наукового обігу введено раніше невідомі матеріали та документи про роботи Л. Спаської в Києво-Подільській Покровській церкві; досліджено стилістичні особливості манери художниці; здійснено ґрунтовне історичне, іконографічне, іконологічне, мистецтвознавче та стилістичне дослідження стінописів в означених храмах. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків – ілюстрації, спогади, фрагменти щоденника; акти; відомості про публікації та апробацію основних положень дослідження. Перший розділ присвячено історіографії, джерельній базі та методології дослідження. У другому розділі здійснено аналіз історичного, політичного, соціального контексту існування релігійного мистецтва у другій половині ХХ ст. Проведено дослідження життєвого та творчого шляху Л. Спаської в його рамках. В третьому розділі викладено результати дослідження релігійного живопису Л. Спаської в Києво-Подільській Покровській та луцькій Феодосія Чернігівського церквах. Встановлено, що творчості художниці притаманне наступне: реалістичний напрям; іконографія сюжетів має авторське трактування; композиції підпорядковуються архітектурному простору; світлу властива дуальність; колористиці – яскраві теплі кольори; тонке опрацювання обличчя, а одяг і тло узагальнено; фізіономічні типи слідує сталим іконографічним образам, або спираються на історичні та реальні моделі; орнаменти мають геометричні лінійні та мозаїчні візерунки з християнськими символами, рослинні мотиви аканту та виноградної лози. Практичні результати представлено дослідження дозволяють розкрити й оцінити творчість такої малодослідженої художниці як Л. Спаська, сприяють подальшому вивченню творчості мисткині, привертають увагу до охорони та збереження її монументальних розписів. Результати можуть бути використані для складання навчальних програм з історії українського мистецтва другої половини ХХ століття та застосовані в таких галузях як церковний живопис чи реставрація; використані для майбутніх проектів з реставраційних робіт стінописів церкви Феодосія Чернігівського в Луцьку, який потребує невідкладних заходів щодо збереження. Ключові слова: Лідія Спаська, монументальне церковне (сакральне) мистецтво, український іконопис, церковне мистецтво, церковне малярство, іконографія, іконологія, релігійний живопис, поєднання мистецтв, мистецтво ХХ ст., образотворче мистецтво ХХ ст. образотворче мистецтво ХХ ст., живопис, образотворче мистецтво, структурно-просторова схема, реставраційна справа, колекція, музей.

2. The dissertation is devoted to the study of the church monumental painting of Lydia Spaska, created in the second half of the 20th century in the churches of Kyiv, Lutsk, and Volyn. The purpose of the work is to discover new and systematize existing information about the monumental paintings of L.I. Spaska of the second half of the 20th century in the churches of Ukraine, their artistic and stylistic features; characterize the painting style of this period of her work. On the basis of the collected material, the biography of L. Spaska was reproduced; the chronology of the monumental works of the artist in the following churches Kyiv-Podil Pokrovska and Theodosius of Chernihiv in Lutsk is concluded; existing materials related to the creation of these murals are systematized; an iconographic and iconological analysis of some compositions and individual images was carried out. Using a complex methodological base, it was possible to identify the stylistic features of L. Spaska authorial manner against the background of artistic trends, searches and influences in painting, in particular in religious monumental

painting during the 20th century. The dissertation is the first comprehensive study of L. Spaska's work in the context of religious painting of the second half of the 20th century. The analysis of the scientific development of the chosen topic confirmed the lack of thorough works and the presence of significant discrepancies in previous studies, which are based on narrative sources, such as the memories of the participants in the events, church's ministers, and parishioners; explorations were carried out by art historians and restoration artists during superficial visual research in adverse conditions in a state of significant damage, or in functioning temples. The study of L. Spaska's monumental painting was carried out in the Kyiv-Podil Pokrov and Lutsk Theodosius of Chernihiv churches, and was supplemented with painting and graphics materials from the museums: Volyn Regional History Museum, Ostroh State Historical and Cultural Reserve, Ostroh Academy, Rivne Regional History Museum and private collections. Archival sources are represented by documents from the archive of the enterprise UkrNDIProektrestavratsiya, the Central State Archive of Kyiv, and the private archive of the Glagolyev family. Scientific novelty: for the first time, available materials related to the church monumental painting of L. Spaska of the second half of the 20th century have been analyzed and summarized; previously unknown materials and documents about the works of L. Spaska in the Kyiv-Podil Pokrovska Church were introduced into scientific circulation; the stylistic features of the artist's manner were investigated; a thorough historical, iconographic, iconological, art history and stylistic study of wall paintings in these temples was carried out. The dissertation consists of an introduction, three chapters with conclusions to each, general conclusions, a list of used sources and appendices - illustrations, memories, fragments of a diary; acts; information on publications and approval of the main provisions of the study. The first chapter is devoted to historiography, source base and research methodology. The second chapter analyzes the historical, political, and social context of the existence of religious art in the second half of the 20th century. A study of L. Spaska's life and creative path was conducted within its framework. The third chapter presents the results of the study of L. Spaska's religious painting in the Kyiv-Podil Pokrovska and Lutsk Theodosius of Chernihiv churches. It has been established that the artist's work is characterized by the following: a realistic direction; the iconography of the subjects has an author's interpretation; compositions are subject to architectural space; light is characterized by duality; colors - bright warm colors scheme; fine treatment of the face, and the clothes and background are generalized; physiognomic types follow fixed iconographic images, or are based on historical and real models; the ornaments have geometric linear and mosaic patterns with Christian symbols, acanthus and vine plant motifs. The practical results of the presented research allow us to reveal and evaluate the creativity of such an understudied artist as L. Spaska, contribute to the further study of the artist's creativity, and draw attention to the protection and preservation of her monumental paintings. The results can be used for drawing up educational programs on the history of Ukrainian art of the second half of the 20th century and applied in such fields as church painting or restoration; used for future projects on the restoration of wall paintings of the Church of Theodosius of Chernihiv in Lutsk, which needs urgent conservation measures. Key words: Lidia Spaska, monumental church art, Ukrainian icon painting, church art, church painting, iconography, iconology, religious painting.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0121 U 111260

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Лабзін В. Приклади дуалізму світла у церковному живописі Лідії Спаської. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 53, Т. 1, С. 118-123.

- Лабзін В. Образи ангелів у церковному живописі Лідії Спаської. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип. 54, Т.1. С. 135-144.
- Лабзін В. Відновлення Києво-Подільської Покровської церкви в 1950-х роках: монументальний живопис Лідії Спаської. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2022. № 3. С.141-148.
- Лабзін В. Деякі результати дослідження окремих монументальних композицій Лідії Спаської. Народознавчі зошити. 2022. № 5 (167). С. 1203-1210.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Літературні та художні твори

Всі досліджувані у дисертації твори перейшли у суспільне надбання чи використовуються згідно ст.444 ЦК України та ст. 22 п.2.1, 2.2, 2.14 Закону України «Про авторське право і суміжні права» із змінами, внесеними згідно із Законами № 2849-IX від 13.12.2022, № 2974-IX від 20.03.2023 про випадки правомірного використання твору без згоди автора.

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Селівачов Михайло Романович
2. Mykhailo R. Selivatchov

Кваліфікація: д. мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9199-0270

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Осадча Олена Анатоліївна

2. Olena A. Osadcha

Кваліфікація: к. мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4990-6412

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

Код за ЄДРПОУ: 21598958

Місцезнаходження: вул. Михайла Бойчука, 32, Київ, 01103, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуліка Вячеслав Вікторович

2. Viacheslav Shulika

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1997-7033

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дундяк Ірина Миколаївна

2. Irina M. Dundyak

Кваліфікація: д. мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8175-479X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мазур Вікторія Павлівна

2. Viktoriya P. Mazur

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1365-7581

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Лагутенко Ольга Андріївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Лагутенко Ольга Андріївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кашшай Олена Степанівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна